





## ԽԱՐԻՃԻՑԷ

ԽՈՐԱՆՊՈՒ 2 ՅՈՒՆԻՍ  
ԲԱՐԻՍԻՆ ԱՂՎԱԼԸ

Բարիս 3 յունիս :

Տեր հալ տաւ թիւֆէնք թուծ-  
մազըդա արթըք խիթամ վերիմը  
տիր . լաքին շէհրին պազը գըթալարը ,  
հալէա հիւքիւմէթ ասքըլէլի Եաթատ  
վէրապլ թարաֆկիրի օլմազըդք շիւք-  
հէսի թաշիթընտա պուլունանլար իշին  
թէշիլիքէլի տիր :

Կիզլէնմիշ պուլունան Գօմիւն թա-  
րաֆկիրի , սըզը սըզըքա արաթաթա-  
տա տըրլար , վէ ասըլըդա թարաֆկիր  
պուլունանլ օլան մաշէլլէլիքին էհալի-  
սի պէյնինտէ հիւքիւմ իտէն տէշիլիթի  
թարաֆ իտէնք պիր իտան պուլունա  
միւքիւմիշ տիր :

Գաւնիլ իմիշ թիւֆէնք թուծուլա-  
նազըդք , վէ գաւնիլ թուծուլա-  
նազըդք :

Իշիթ մէզքիւր սիւալ տըրապըրա  
թարաֆկիր պուլունանլ օլան էհալիլ-  
րին Եիւրէյինէ աղըր պասան շէյ :

Պաւ ճիւմէլիլ , ասըլըք թարաֆ-  
կիրի , հալէա քէնտի քէնտըլըլըր-  
նա տէվամ իթմէքտէ տիրէր , վէ թէշ-  
լիքիլ մաշէլլէլիքտէ , արա սըրա բէն-  
շէրէլըրտէն գուրչուն սըզըլմագտա օլ-  
տուղունտա , էհալի տիւշար տէշիլիթ  
օլմագտա տըր :

Մարէշալ Մադ-Մաճունէն էմրի իւզ-  
րէ , Եարը կիճտէն պիր սաալի էվլէլ ,  
քեաֆէլի գաղլիօլարաբանմագտա ,  
վէ օլ վաղըթտան սօնրա , շէհր , աստ-  
թա պիր էօլիւ մաշէլլէլիքտէ տուրղուն-  
տուղունտա վէ սուսուղունտա քէնպ իթ-  
մէքտէ տիր :

Թուծուլուպ մաշպէսէ կէօթիլիլ-  
միւշ օլան աստէլէրին չօղու , Միւլլէթ  
մուհաֆրլապարիթ օրտուսունտան տըր-  
լար :

Բարիս սերբիսգոպոսունտա , վէ րէ-  
հին մազամընտա օլան սայիր աստէլէրի  
թիւֆէնք թուծման ասաքիր քըրդասը-  
նըն գօմանտան , թուծուլան էսիրէր  
իշինտէն պուլունանլ տուր :

Մէրգուլ , մէզքիւր մուամէլաթը ի-  
շին էօլիւմէքտէ տիր :

Սայիր պիր մէշուր ասը տախի , Բա-  
րիսին Եարըլմար հիշ պիր շէյ օլմաթը-  
շընը էօլիւմէքտէ պէնտ իթմէքտէ օ-  
լուպ , էլէր Լօնորա պիւթիւն սօքա-  
րը վէ թէքիւր վարիտաթը իլէ ասիլի  
վերիլիպ Եարըլըր իտէ , օլ վաղըթ  
պիւթիւն Լիւօզանըն իշին ուսթալար ,  
1785 սէնսինտէ քիպարլարըն քէնտիլէ-  
րէ թէքիւր օլմաթ օլտուղլարը կիւ ,  
քէնտիլէրին տախի շիմի իշին թազը-  
մընա թէքիւր օլմաթ արօնու օլտուղ-  
լարըն թաքեաճաղար տըր , տէմիշ  
տիր :

Իյի թէքիւրի սաշիպի օլան ասըլարտան  
չօղլարըլ օլիւմէքտէ տիրէր քի , քէնտի  
ճէմիլլէլիքիլին իթիւն հարէթիլիլ  
մէզքիլիլի Լօնորա , Լիւրըրու-  
տա , վէ Պըրիթըրա (իւշիւ աս ինկիլ-  
թըրա շէհրիլիլ տիրէր) , վուզու պու-  
լաճա , վէ Եիւրէյինէ թէքտիտ իտէ-  
նէք օլան պիւթիւր իթիլլար մէյտանա  
չըզարմազ իշին Եիւրէյինէ իթիլլար տիր :  
Հիւքիւմէթ գօնաղընը ասիլի վիր-  
մէք իւզրէ , Գօմիւն վիթիլ օլտու-  
ղու էմրիւմէ , Գօմիւն իմաղը վէ  
միւհիւր իլ օլտուղու հալտէ , ասըլար-  
տան պիրիսին իւզըրիտէ պուլունանլ  
տուր :

Ումուլի ճիւմէլիլ թարաֆկիր-  
լէրինտէն պիրիսի , քէնտի տաթլարըն  
գաթաէն , քէնտի ճէմիլլէլիքիլ Եարա-  
րընը մէյտանա չըզարմըն , վէ պուսու-  
րէլիլ , Լօնորա , Պէրլին , վէ Բարիս

շէհրէլիլտէ պուլունան պիւթիլիլի-  
նին պիր թազըմ մէքթուպարը էլէ կէ-  
շիրիլիլ տիր :

Մէզքիւր մէքթուպարտան անլա-  
շըլարընա կէօրէ , Բարիս Գօմիւնիւ  
հիւր նէ քի իճրա իյլէմիշ իտէ , քեաֆ-  
ֆէսին տախի , Լօնորա տա վէ Պէրլին-  
տէ պուլունան պիւթիլիլ թարաֆըն-  
տան վիրիլին թալիւմթար մուհիլին-  
նէ իճրա իյլէմիշ տիր տէյի կէօրիւն-  
մէքտէ տիր :

Ասըլար իշինտէ , ինկիլթէրանըն  
Լօնորա վէ Շէքիլտ շէհրէլիլտէն օ-  
լան պազը ինկիլիլէր պուլունանլ  
տուր :

Ասի վէ Բօշֆօր , իթիսի պիրլիքտէ ,  
պիր հարպ տիլանը հուգուրունտա մու-  
հաքէմէ իտիլիլէքտէ , վէ Մ. Թիւր  
տախի , մէրգուլան հազըրնտա ասալ  
մէրհամէթ օլունանաճաղընը պէնտ  
իթիլիլ տիր :

Հիւքիւմէթի միւսթաթիլ (միւսթա-  
տուլիլ) թարաֆկիրի օլան Թըրօլոր  
նամ զազլէթ , վէ Բօլիլիլ նամ սա-  
յիր պիր զազլէթ , գաթաթըլարտըր :

Բարիս 4 յունիս :

Բաթալ Կրուսէ , չօղտան պէրու  
կիզլիլ ինկիլիլտէն պուլունանլ օլտու-  
ղու պիր գաթընըն իտէնտէն տաթ ու  
կիրիթիլ օլունանլ տուր :

Մէրգուլ , Բարիստէն գալմագ ի-  
շին , Գարը գըլըրընը կիլիլմէքտէ ի-  
քէն , թում շիւթուլունտա պաշընա ցօյ-  
տուղու սորաւտա , գալիլիլ մէմուրլա-  
րը իշին կիրիլիլ վէ քէնտիլ թուծ-  
մուշար տըր :

Բաթալ Կրուսէ , ասալ գաթընը ցօյ-  
մազըլք թէքիւրպիլիլ գաղըլմար ,  
լաքին գալիլիլ մէմուրլար , Լիւրա-  
լարընը սաթալմը օլտուղու Եիւրի պու-  
տուղլարտան , զիւրտէսի իլէ նէ Եա-  
րաճաղընը շաշըրաճազ պիր հալ քէնպ  
իլլէլտի :

Մէրգուլ պիր արապանա գօնա-  
րաք , Պալվարլարտան կէշիրիլիլտէ ,  
արապանըն Եարը սըրա պիւթիւր պիր  
գալապըլք կիտիպ , մէրգուլունտա տըր  
հալ էօլիւթիլիլտէ թալապ իթմէք-  
տէ իտի :

Հէլէ քի պիր թազըմ ասքըլիլ իւ-  
թէ Եիլիլիպ , պիր սապըք իտէնէ ի-  
շին , կիւնտիլք վաղթի Պալվար  
իւզըրիլտէ Բարա Բարա իտիլիլ Եա-  
նիւրիւ ասըլար :

Բաթալ Կրուսէ , թապիլաթը իլէ  
սար սարը քէնտիլտի , Լաքին Բարիսին  
Եարըլըլ թարաֆ իտիլիլ իշին ,  
Գօմիւն թարաֆընտան վիրիլին էմրիլ-  
տէ ասալ մէյտանա պուլունանլ օլ-  
մաթըն իտաւտ իտիլալտուրմագտա տըր :

Հէլէր Բօշֆօրուն Մարքի օլան րէ-  
տէրի , Եիլիլ պիր Եարըլընտա օլտու-  
ղու հալտէ , հիւսուլ էօլիլիլ օլտուղուն-  
տան , շիմի Բօշֆօր , Մարքի տըր Բօշ-  
ֆօր օլմաթ տուր :

Բօշֆօրուն քէնտէրի , Պարպօն թա-  
րաֆկիրի իտի տէնիլ , վէ սօն տըրլէ  
գարուլէթ իշինտէ էօլմիշ տիր :

Բօշֆօր , Տիլանը հարպ հազըրու-  
նա չըզարմաճաղընը իշինտէյի կիւն-  
տէն պէրու , պիւթիւր պիր Եիւրէյի տը-  
լիլաթիլիլ իշինտէ պուլունանլ տուր :

Ալթիլիլ Եիլիլ կիւն տէվամ իտէն  
տէշիլիլ գաթընտա , կիւլէ սիւհաճ զուլ-  
վէթի իլէ , վէ կիւլէ Եիլիլ Եիլիլ թա-  
րաֆկիր իլ , Ֆրանսա պանգաթը իշին-  
տէն իշին տուր միւսթալըք իտիլիլ  
Եիլիլ , հիշ պիր գալիլիլ ասքըլիլ  
մէզքիւր էլիլտէն իշին կիրիլիլ մէմիշ տիր ,  
տէր մէզքիւր պանգաթըն տիրէթիլիլ

սանիսի օլան Մարքի տը Բէօք . պու-  
հիւսիլ իլէ , մէզքիւր պանգա , շէհրէ աս-  
յիտ օլան աղէտէն 9,401,000 ֆրանք ,  
վէ պանգաթը Եարմաթա վիրմէլիլ-  
տէն գուրթարմագ իշին տախի , ֆէվզ-  
լաւտ օլարաք 7,290,000 ֆրանք , Գօ-  
միւն թէքիլիլ իլլէմիշ տիր :

Գօմիւնիւ մալիլ շաղըրը իթիլին-  
թաթ իտիլիլտէ , Եիլիլտէ մալիլ-  
մալիլարը վիրմիշ տիր :

Իսնանըն պաշլանկընը օլան մարա  
18 ինճի կիւնիւ , Գօմիւնիւ վարիտա-  
թը , Խաղիլտէն պուլունան 4,000,000  
ֆրանքտան , չըմէնաղէր գուրթաթա-  
լարընտան թալապ իտիլին 2,000,000  
ֆրանքտան , վէ Պանգաթան աթա իտի-  
լին 24,000,000 ֆրանքտան իպարէթ  
իտի :

Պատէհու շէհրին վիրիլիլտէ , վէ աս-  
տի վիրիլիլտէ Եիլիլտէն պաշլարմը տըր ,  
Մէսարիլիլ կէլինէ , Միլլէթ մու-  
հաթըլ ասաթըրինին սաթլանմարնա ,  
կիւնտէ 350,000 ֆրանք սարք օլուն-  
մուշ , վէ սօն կիւնէլտէ , քէնտի վաղի-  
լիլտէ իճրապանտա պուլունանլարըն  
մէքտաթը 30,000 նէքէրէ իմիշ իտէն ,  
Եիլիլ իւզթէ 350,000 ֆրանք մէսարիլիլ  
հիսապ իտիլիլ տիր :

Իլք հաթիթտը , սայիր մէսարիլիլտէ  
տախի գաթաթմաղ իշին , 600,000 ֆր-  
անք լաղըմ կէլիլ , քէնտիլ Եիլիլ իթիլիլ  
հաթիթտը իշին տախի 700,000 ֆր :

Սօն կիւնէլտէ , Միլլէթ մուհաթըլ  
ասաթըրի օրտուսունտա Եարմանտան  
տան մաւտա , սայիր մէսարիլիլտէն Եի-  
լիլտէ , հաթիթտա 1,200,000 ֆրան-  
քա պալիլ օլմաթ տուր , վէ էլէ կիւն-  
իլիլտէն պազը Գօմիւն տալարըն իւզըրիլ-  
տէ պուլունան քիւլիլիլտէլիլ տգէն ,  
թաշիլ շաղարա ալընտըրտա , պաշը  
տիշար օլ գաթար չօք մէսարիլիլ իտիլ-  
միշ օլմաթ իւզըրիլտէ թէքիւրպիլ իտէլի-  
նէք պիր սէպէլպ գալմագ :

Մէրգուլ մալիլ շաղըրը , Ումուլ-  
մի ճիւմէլիլտէլիլ ճէմիլիլտէլիլ , աղա  
պուլունանագտա տէյի տիր , վէ մէզ-  
քիւր ճէմիլիլտէլիլ , Գօմիւն չօղուգ-  
աղէն կէնտիլիլ օլմաթընը պէնտ  
իտիլտէ :

Լօնորա շէհրիլտէ պուլունան մէլ-  
քիւր Ասա ճէմիլիլտէ , անճաք 30  
Եարմաթ 40 պին ֆրանք վար սըր տէր  
մէրգուլ նաղըր , վէ Խարիստէն աղէն  
Եիլիլ իլլէմիշ օլմաթընը ինքեթ իթմէք-  
տէ տիր :

Բարիս 5 յունիս :

Ֆիլիտը զաղէթաթընը հիսապընա  
կէօրէ , Բարիստէ , հիւսուլ հիւքիւմէ-  
թին էլիլտէ կիւնէլիլ օլան 50,000 նէ-  
քիւր ասըլար պուլունանագտա տըր , վէ  
պուլունա , տէք մէզքիւր զաղէթա , Բա-  
րիս իշին տալիլ պիր թէշիլիլ մէնպար  
օլտուպ , պիր կիւն թէքաթըն իտիլ-  
պանտըրաթըն քիւլապ իլլէմիշ իշին ,  
պիր ֆուրաթ զօլլաթաճաղար տըր :

Սէյիլիլտիլիլ կէօրէ , հիւքիւմէթ  
գաթար վիրմիշ տիր քի , սապըք իմիլ-  
թաթըր Կարօլիլ , Ֆրանսա տաթ  
պաթար պաթաթը պաշ սըրաթըր սըթա-  
թը իլէ Պէտանը թէքիւր իլլէմիշ օլմաթ  
իւզըրիլտէ ճէվապ վիրիլ իշին , պիր  
տիլանը հարպ հուգուրունա չըզարմա-  
ճաք տըր :

Պարա զաղէթալար , Բրէնս Կա-  
բօլէնտէ , Մ. Թիւր Պալիլ վէ քիլիլ-  
լէրիլ ալիլիլտէ Եարմըլ օլտուղու մէք-  
թուպունա գաթըն սէյիլիլտէ տիր-  
լէ :

Ղանտուտան կիւն տէմիլ Եարա-  
պաթը գաթարը , Գօմիլլտէն կիւն գա-  
թարա չաթարաք , արապալարտան պիր

գաթը պիւսպիլիլ իտապ օլտուղար ,  
Տէօրթ նէքէր գաթը Եօլալ , վէ էլլի-  
տէն Եիլիլտէ տաթ սաթաթլանտը ,

Թէնէրալ Լըզօնթու , վէ Թէնէրալ  
Գիւման Թօթաթը Եօլալիլտէլիլ պիրի-  
սի օլան Շուկաթը , աթա ու կիրիլիլ  
օլունտա ,

Բարիսի հաթաթա ալմագ իւզըրէ ,  
Գօմիւն մարիլիլ իլլէ լաղըլմարա վաղ  
իտիլիլ օլան պիր թազըմ էլէքթրիլ  
թէլիլտէ պուլունանտա , Ունուճու տա-  
յիրիլտէ պիր գըրմընը հաթաթա ալմագ  
իւզըրէ թէլիլիլ օլունան պիր պօրու  
տախի էլէ կէշիրիլտի :

Մ. Լօն Կամպէթիլ , հալէա , Սէն  
Սէպաթիլտան շէհրիլտէ (Ֆրանսաւա)  
Իսքան իթմէքտէ տիր :

Էնէպիլ էլլէրէր , մալահաթիլիւ-  
գալարը , վէ պաշ գօնսօլալար , թէք-  
րաթէն Բարիս ալտէթ իլլէմիշ պաշ-  
լապըր , Նալընըլ ինկիլիլտէ վէ Ս-  
վըթիլտէ սէքիլիլտէ , պիր աղ վաղըթ  
ասալ վէրապլաթ գալաճաղար տըր :

Մ. Թիւր , հիւսուլ քէնտի իտաթիլի  
հիւքիւմէթիլ , Բարիս նաղ իթմէլիլ  
նէք տիր :

Թէնէրալ Գիլիլիլտէ

Գօմիւնիւ սապըք Հարպիլ շաղը-  
րը օլան Թէնէրալ Գիլիլտէ հաթըր-  
տա , ալիլտէլիլ մէրաք իտիլիլտէ մու-  
լիւմաթ ալա իտիլիլ տիր :

1867 սէնսինտէ , Իլլանտալը Ֆե-  
նիլլար տաթա գալարա , Չէսթըր գա-  
լաթ իւզըրիլտէ հիւսուլ իթմիլիլտէ ի-  
տի , Շիմիլ անաղաթագտա տըր քի ,  
մէզքիւր հիւսուլ թէքիլիլ իթմիլ օ-  
լան տաթ , պիլաթ Բարիսին սօն վա-  
գալարտա պիւթիլ պիր իլ կէօրիլտէ  
օլան Թէնէրալ Գիլիլտէ իթմիլ :

Մէզքիւր հիւսուլ , ինկիլթէրա  
հիւքիւմէթիլտէ ուսնաթ թաթ ու  
հարէթիլ սանէլիլտէ պօշտ չըզարմա-  
տա , Գիլիլտաթ սապաթը , Մաթ Օիլիլ  
նամ Ֆէնիլլարաթ սիլիլտէլիլ էլէ կէշ-  
իրիլտէ իտի . Մաթ Օիլիլ իտիլտէ օլան  
մէրգուլ քէնպ պիլաթ Գիլիլտէ քէն-  
տիս իտի :

Հէլէ գաթար մէրգուլ իշին Ալ-  
րիլալ տըր ալմիշ իտէն , պուլուն  
ասըլ օլմաթը , տօղալտան ասըլ պիր  
Իլլանտալը տըր , վէ Չէսթըր մաշպու-  
լանտիլտէ սէնտ իթմիշ օլտուղունա  
նէգաթէն , էվլիլ Լիլիլտէ Բարալաթ իմ  
ու թէքիլիլտէ ալմաթա պաշլարը , Լա-  
քին քէնտիլ Բարիսին սաթաթա տէնիլ  
շէյի պիլիլ օլան թապիլաթ , քէնտի  
տօթլարընը օլ պապիլ օլան արգուլա-  
րընը պօշտ չըզարմըլ , վէ իթալաթա ,  
Լարիլաթիլտէ չըզարմըլ ալթիլաթ-  
իլաթ պաշ կէօթիլտէ քէնտիլա-  
թանտալարտան չօղարը կիպիլ քէն-  
տիս իտիլ , Բարիսին օրտուսունտա  
տախիլ օլմաթ , վէ մէզքիւր օրտուսունտա  
պիրաղ շէօթիլ օլմաթաթագտան սօնտա ,  
վաղըլմաթ իտի :

Պատէհու ինկիլթէրաթա ալտէթ  
իտիլ , Չէսթըրա կիլիլտէ , վէ քէնտի-  
սի տախի պիր Ֆէնիլլար օլտուպ , տախիլ  
պուլունանլարըն սօն տէրէնտէ մէշաղ-  
ղաթընը մուհիլ օլան Չէսթըր գա-  
լաթը հիւսուլտու թէքիլիլ իլլէմիշ ,  
վէ պու սէպէլպ պիր միւստէլիլ մաշպէ-  
տէ գալարտան սօնտա , սալը վիրիլիլ  
իտի :

Մէնէթըրտէ Եօլալիլտէլիլ Պրէթ  
նամ շալալունա գաթլիլտէ հաղըր պու-  
լունապ , անտէն պիրաթ սօնտա , վաթ-  
թիլ իլէ քէնտի իլլէրիլտէ պուլունանլ  
վէ քէնտիլիլտէ մուհաթագ իթմիշ օլ-  
տուղու Ֆէնիլլարաթ իւզըրիլտէ կիլիլ  
մալիլաթալար վիրմէլիլտէ , հիւքիւ-  
մէթ թէքիլիլ իլլէմիշ , վէ քէնտիլ րէ-



Ֆիզիկոս, մեղադրուած թաւր ու հարե-  
քէթինտէն խապերտար օլտուգարըն-  
տան, քէնտի ճանընը գուրթարմագ ի-  
չին, Ֆրանսաեա գաշմը, վէ օրատա,  
բաբա օլտաքաղըն, անճագ պիր գա-  
րընտաշ մադամընտա օլտաք, մէղճէպ-  
ճէ պիր ճէմիլէթէ սըղընմը իտի:

Հաղըգաթէն, շու Պօմիւննամընը  
քէնտիլէրէ Ելթ իտէնէր, բէք - յէւա-  
տէմէր իմիլէր:

## Ս.ԶԳ.ԱՅԻՆ

ՕՆ ՊԵՐԻՆՃԻ ՏԱՐԵԴԱՐԶ

Ատէթտէն օլտուղու իւզըն, բազար  
կիւնիւ, Հիւնքեաթ իւքէլէսի նամ տի-  
քիւն սահրատէ, Սահմանադրութիւն-  
նուն օն պիրինճի Տարեդարձը գիլնէթի,  
բէք կիւնիւ սուրէթտէ ինքա իտիմիլ  
տիր:

Մէղքիւր սահրատէ կիլմէթտէն Ել-  
վէ, սայիր տիֆալար օլտուղու միսի-  
լու, վաթօրարտան էհալի Պէյքօզ իս-  
կէլէթնէն չըգմը, վէ տօղրու քիլիսէլէ  
կիլմիլ, վէ քիլիսէ խիթամընտա, Բաթ-  
րիք հաղընէթիլէր վէ քիլի Սըթ. Տէր Յօվ-  
հաննէս հայր Միլքեան պիր միւնսիր  
քաղը սէյլէմիլ տիր:

Քիլիսէ մէյտաթը պանտէրալար վէ  
Ելէլիլէթէր իւք թէղքիւն իտիլտիքտէն  
պաշգաւ, թէրթիպ իտիլմիլ օլտն պիր քէ-  
մէրին իքի թարաֆընտա տուրմուշ, վէ  
պէնաղ կիլիմիլ օլտն գրգըր, ճէօմա-  
տիլ իւզընիւ կիլիլէր աթմըլար տիր:

Մահէլի մէղպուրա առաւ կէօ-  
թիւրմէք իչին, Սամաթիա Հայկ. ըն-  
կերթիւնուն Շիրքէթի խայրիյէ վաթօր-  
լարընն ալալարընտա իքի գըթա  
թուրթուրու կիլիլ, պիր վաթօր Հայ-  
րենսաթիւր քիլիլըն, պիր գըթա  
Նուրիւկան ընկերութիւն, վէ խալէթ  
վաթօրարընտա տէօրթ գըթա սայիր  
թաղըլար թուրթուրու, վէ Շիրքէ-  
թի խայրիյէ թարաֆընտա տալի պիր  
գաշ վաթօր կէօմաթիլ տիր: Թաթ-  
մին օլտուղու կէօթէ շու ճէմիլէթ-  
տէ օն պիր նէթէր գառար ճէմիլէթ  
հաղըր պուլունմուշ, վէ հիչ պէր ույ-  
ղունսղըլուք վուգու պուլմաեարագ,  
իճարիլ թէթիլընիւ իտիլմիլ տիր:

Հէր ընկերութիւն վէ Եալսօտ հէր  
թաղըլ քէնտիլ իչին պիր չիթ չէ-  
վիլէրէք, վաթօրարըն տալիլտաթըլարը  
կիլիլ տօնաթիլար իսէ տէ, օլ պապ-  
տէ Հայկական ընկերութիւնուն բէք  
չօք գիւնտա վէ քաղըլ սուրէթտէ  
հիմմիլ վէ քիլտաքեարըլք իթիլի  
կէօթիլմիլ տիր:

Հայկական ընկերութիւն, զիննէթէ  
զիւնտա պիր բէթիլ վէ ընվնաղ վիլմէք  
նիլէթիլ, կէլէն Եալսօտ մի-  
սիլու, պու սէնէ տալիլ 300 քիլիլէք  
պիր միւքիլմիլ սուգրա հաղըլարմը, վէ  
600 քիլիլէք թաւմիլտարեքեաթընտա  
պուլունմուշ իսէտէ, Եալսօտ իսէթէք սէյ-  
լէրիլ քիլ, Եալսօտիլ գուրու սէյլիլէ ա-  
լըլմը օլտուղուտա, վէ հէր քիլտա-  
քեաթըլը անճագ պաշգաթընտա պէթ-  
լէմէլէք իուեռունտա պուլունմուշ  
ղունտա, իչիթիլիլիլ կէօթէ, շու  
մէսարիլթալ հիսսէտար օլտաք, վէ  
պու գառար զոհմէթ վէ մէլադգաթը  
թաթիլթիլմիլ, Եալսօտ իսէթէք անճագ  
300 քիլիլ պուլունմուշ տուր:

Արթ. Տէր Յօվհաննէս հայր Միլքե-  
ան, Արթ. համ պէյ Նըմաթիւն իս-  
նէսինտէն չէթիլէն պիր քալթիլտա ը-  
քիլէն Հիւնքեաթ իսկէլէսին կիլմիլ, վէ  
Հայկական ընկերութիւն սուգրա-  
սընտա հաղըր պուլունմուշ տուր:

Միւնսիր իչին Միլքիւն Եթէնտի,  
Նուրիւկան ընկերութիւն սուգրա-  
սընտա

տալի կիլիպ պուլունմուշ իսկէթ  
իլմիլ տիր:

Հայկական ընկերութիւն սուգրա-  
սընտա, Լէվընթ թալթըլըն միւլէլի-  
թիլիլ, Պուլղար միլլէթի երեւիլտա-  
լարընտա տալիլ իսկ նէթէր հաղըր  
պուլունմուշ տուր:

Թաւմաթիւն սօնքա նուրթըլար իրա-  
տիլմէթ պաշալար, վէ Ելվէլու Շահ-  
նադարեան մէթէթիլ շալիլտաթընտա  
Լուսինեան Լէվընթ իտիլպ, պա-  
տէհու Ագապեան վաթօրաւն չը-  
րադարընտա օրիորդ, Վարդանեան  
պիր նուրթ օգուլմուշ տուր, վէ պու-  
տան սօնքա հաղըլար վէ տէլիլտալըլար  
պիրլիքտէ ըաթ իտիլպ, վէ քէլալիք  
Ագապեան չըրադարընտա օլտալ,  
վէ օրիորդ Վարդանեան քիլիլէք  
հիւնքեաթ օլտն օրիորդ Լէվընթ, վէ Հի-  
սար մէթէթիլ չըրադարընտա պիր օ-  
րիորդ պիրլէր նուրթ օգուլմուշ տուր:

Հայկական ընկերութիւն վաթօրա-  
լըլար, Թիլիլ շալիլտաթընտա պիր թա-  
ղըլ պիրլիքտէ կէօթիլմիլ օլտու-  
ղունտա, իչիլիլտալ պիրիլ միւլէսիր  
պիր նուրթ իտէրէք, Եհալիլէ պիր  
աղըր վէ հաղըլը թալ վուրտուղու Ս-  
րադիլտէ օգուլմուշ տուր, չէթիլէ քի,  
օն սէնէտէն պիրու միլլէթ կէլիպ  
պուրատա իճարիլ մէթէթիլ իլլէթիլ  
թաղիլտէ, հիչ պիր տէթա, քէնտի  
Եօթիլըլիլիլ վէ պիրլէթիլ տալիլ  
հիսսէթիլտ իթմէթիլ տիւլիլմէթի  
տէմիլ տիր:

Թէլէքեաթ իթմէթիլիլ, իսմին պիր-  
մէթիլմիլ Պիլիլէք-տէրէլիլ պիր զա-  
լա քի, պու սէնէ հիմմէթ իտէրէք,  
մէրգուլմուշ Եօթիլըլիլ օլտալ կիլթ-  
մէլիլիլ սէպէլ օլտուշ տուր:

Լէվթ իտէրէք քի, Եօլէ պիր սայիր  
գալթա չըլըլտալ Սամաթիւն Սա-  
հակեան վաթօրաւն շալիլտաթընտ տի-  
լիւնմէթիլ կիլիլ, հիչ տէլիլ իսէ Հայ-  
կական ընկերութիւն տալիլ տիւլիլմէթ-  
միլ տիր:

Օրիորդ Վարդանեան զալմէլ ալ-  
տըլը նուրթ թալ իտիլմիլ օլտուղուն-  
տա, թալտալ ագգէլիլ նըթիլ Սա-  
մաթիլմիլ իսէ վէ մէթէթիլ ինչաթը-  
նա վէ նըթիլ տալիլ Ագապեան վաթօ-  
րաւն իհտա գըլընմաթ իւզըն, պիրգաթ  
քէնտիլ էլիլ ճէմիլլէթտէ պիրլէլ չէյ-  
լէք մէթիլիլ իսէն ալալաք աղըլթ-  
մաեա պաշալար, վէ խալիլէ գալթալ  
հիւնքեաթ իտէրէք գապուլ իթմիլիլ իսէ  
տէ, Սրադիլտէ օգուլմուշ տալիլ կէօթէ,  
պաղըլք իսթմէթէրէք գապուլ իտիլպ,  
վէ պաղըլք տալիլ Եալսօտիլ սուրէթ-  
տէ ըտտ իլլէթիլ տիր:

Մէղքիւր գիլնէթէ սաթ օն րատ-  
տէլիլտա խիթամ վիլիլիլէք, թէթ-  
րաթէն վաթօրաւն պիրլիլ, վէ մուլի-  
գալար չալըլալ վէ պիլթիլ օգուլմու-  
րալ, հէրքէս սէմիլիլ տալիլ իթմիլ  
տիր:

Բազար կիլիլ տարեդարձ գիլնէ-  
թիլմիլտէ, Բիւնսօ միւլտէրիլ Սուրէն-  
եան Լէվընթ իթմիլտա գրաթաթ օ-  
լունտալ, վէ հաղըլար թարաֆընտա  
զիւնտալիլ թալսին օլտան շու ա-  
թիլտէթի նուրթըն տէրէթիլ, պիր միւ-  
նունիլլէ միւլաթաթ իտէրիլ:

Մեծապատիւ Տեառ իմ.  
Ներեղէք ինձ ինձ Եալսօտիլ տալիլ  
Ելլիլ կիւնքեաթիլ քալիլ մը խօսք ուղ-  
ղել ձեզ, Եթէ նպատակս միայն քանի մը  
շնչիլ գօշիլնընրոյ լեցնել ըլլար ձեր ականջ-  
ները, ես իսկ ինձ չպիտի ներել ապաքին ձեր  
ուշադրութիւնը գրաւել կամենայու, ըսյոք  
քանի որ այսպէս չէ միտքս, քանի որ ինձ  
ազգայնաւ, աղքատ, լուսաւոր երեւցած գա-  
ղափարներս են որ կուզեմ ձեզ հաղորդել

քանի որ միտքս ձեզ վատաբար չողոր-  
թելով ձեր ծափահարութիւնները մուրալ չէ,  
քանի որ ճշմարտութիւնը միայն պիտի գո-  
չեմ, եւ ճշմարտութիւնը շատերու ականջին  
անախորժ կիւնի, Ուստի, Եթէ չողոր-  
թութիւնը եւ գովեստը միայն կուզէք...  
Թողուցէք զիս աւրեմի որ բեմէ վար իջ-  
նամ... Եթէ ոչ, կ'արեւնակեմ ըստ իս,  
մինչեւ ցայժմ բաւական կեցցէ գոչեցիլը:  
Քիչ մնալ խորհիլը:

Տեառ իմ Հայութիւնը կամ լաւ հաւ-  
տեմ Հայ երիտասարդութիւնը նպատակ մը  
ունի, երբ այսպէս տարին մի անգամ այս  
կանանչազարդ դաշտը կ'գոմարուի ինչ է  
այդ նպատակը, գուրաւանալ, գինի խմել,  
կեցցէ գօշիլ, բայց առնել ի գործ դնելու  
համար ինչ հարկ մինչեւ հոս վաղել. մեր  
գտնուած տեղերն ալ կրնանք առնել գոր-  
ծադրել: Մեր նպատակը ուրիշ է, Տեառ  
իմ, բարձր է եւ վսեմ. ազգային արդար օ-  
րէնադրութեան մը տարեգարձը տօնախմբել  
ի հարկէ, եւ միանգամայն այնքան հազա-  
րաւոր Հայ ի միասին տեսնելով զայլ թէ  
աշխարհիս Հայութիւնը մը գեռ կ'գտնուի յի-  
րաւի, ստուեր մը վաղիմի վառաք առձա-  
գանք մը անցեալ դարուց նկատմամբ. բայց  
վերջապէս, ստուեր կամ տրճաղանք, բան  
մը կայ. թող մեր նպատակն ըլլայ այդ ըստ-  
ւերը վերականգնել:

Բայց, Տեառ իմ, հոն դալ յառաջ, նե-  
րեցէք ինձ որ հոն դալ յառաջ անհարկ մը  
նեւեմ այժմուան մեր աղջային կացութեա-  
նը վրայ... Ինչ հարկ կ'եղծել... Խեղ-  
ճութիւն, թշուառութիւն, անէծք. ուրիշ  
բան կ'այ. մարդ կուտահոտի այս աստիճան  
անկումն ու տխրութիւն տեսնելով... Ես  
կայն, Տեառ իմ, երբէք Երբէք, վառք  
միայն կրնան յուսահատիլ, յուսահատութիւ-  
նէն անոնց բաժինն է. ինչո՞ւ վնասիլ, չէ՞  
որ մեռեալք իսկ օր մը իրենց լուսնէն պի-  
տի արթնան ի կենդանութիւն վերածնելու:

Սակայն, Տեառ իմ, օս ճշմարիտ է որ  
թշուառութիւն մը որքան ար մեծ, դառն ու  
վիթխարի է, այնքան տլ պէտք է որ նորա  
դարմանը մեծ, ազգու եւ դարեւոր ըլլայ:  
Վորիկ թշուառութեան մը առջեւ առ-  
նելու համար, վաղիկ օգնութիւն մը կ'ա-  
ւել. բայց որպէս զի մարդը մարդկութիւն  
մը իրկուի հարկ եղաւ որ Աստուած մը խաչ-  
ուի. ազգային այսպիսի անուն աղէտ եւ  
թշուառութիւն մը բուժելու համար, ան-  
հուն անձնանկութիւն մը պէտք է. Տեառ  
իմ, օ՛ւրէ այդ անձնանկութիւնը կրնա՞ք  
ցուցնել:

Գիտեմ որ, ինչպէս ուրիշ ազգաց մէջ,  
այնպէս ալ մեր ազգին մէջ հարուստ մար-  
ամենէն աւելի կարող է գործել խեղճ ազ-  
գին վերքերը բուժել: Ինչ կրնան Հայ հա-  
րուստը, իթէ իրենց նախորդ նախարարաց  
եւ իշխանաց ժամանակի գործերը չիկան որ  
շարունակեն, եթէ ալ Հայաստան չմնայ որ  
երթան մասնեն օտարաց, եթէ ալ կրօնա-  
փոխութիւնը օգուտ չընէր, որպէս զի գիւր-  
րիտոս ուրախալով եւ Որմալայ երկրպագե-  
լով իրենց հիւանդ իրենց եղբայրն իսկ ար-  
եամը լուսնալու իրաւունքն օտանան, գո-  
նէ սա միջիմարտութիւնն ունին որ կրնան  
ցփութեան պալատները իրենց հանգստա-  
րան ընել, եւ օտարաց տաակով սէր ծախող  
աղջիկները իրենց ոսկիովը հարստացնել. եւ  
անոնց բազկացը մէջ Հայութեան եւ մարդ-  
կութեան իրենց հրաշալկանը տալով  
իջնալ յանաւնութիւն, Տեառ իմ, անհա-  
րուստը եւ իրենց անձնանկութիւնն  
նի ընթացք, իրենք որ կրնան ազգային մէջ  
մէկ անմահ բարերարներ ձեւանալ... Թող  
իրենց խիղճն ըլլայ իրենց պատիւը, եթէ  
այնպիսի գաղանք խիղճ մ'ունին:

Ինչ կրնէ ժողովուրդը: -Գացէք այդ  
գինեպանաց հարցուցէք. ու ձեզ պիտի ցու-  
ցնեն ամեն երկկող գինեառն մէջ սեղան-  
ներու բոլորտիլը շարուած խումբ խումբ  
անբանացեալ մարդիկներ որք օգուտ սըր-  
ւակաց տակ կ'թաղին իրենց բանականու-  
թիւնը, հանգիստն ու ընտանեկան երջան-  
կենց ստակովը անբան անասուն մը դառ-  
նալու իրաւունքն ստանալ, քան թէ այն  
օտակով իրենց արդեկաց բայառական եւ նիւ-  
թական հայթաթել Ողորմիլ, ինչ կրնան,  
ձեռքէլ վար ձգն օս մահաբեր գաւաթը,  
օղի չէ՞ խմածք, ըս զաւելիլ արեւնէն է որ  
կաթիլ կաթիլ կուլ կուտաւ Բու գաւելիլ  
արեւնէն է որ օր մը ըս յիշատակդ անգամ  
նոզովնով ոսկորներդ իսկ անհոտեցիս պիտի

ընէ գերեզմանիդ մէջ ու պիտի գոչէ «Հայր  
կամ դադան, օղիդ սիրէիր կամ դաւակը, եւ  
թէ որ օղիդ զաւելիլ աւելի կսիրէիր, թող  
գոնէ ծննդեանս պատճառ չըլլայիր»: Տեառ  
իմ անհա ժողովուրդը եւ իւր անձնութիւն-  
ութիւնը:

Անցնիլը իգական սեռին, Ինչ կը-  
նեն. -այն ինչ օր կարուին, Գացէք ին-  
րա, Ես ձեր աչօքն իսկ պիտի տեսնէք որ  
մեր խեղճ մարերը, քոյրերը, աղջիկները բո-  
լոր կրթութիւն, բոլոր վարմունք, բոլոր ա-  
ռաքիւնութիւն փայլուն հանգստեղիւնաց վրայ  
դրած են, զխալիլ մը, չըլազգեստ մը. անհ  
իրենց բոլոր առած գաւառաբանութիւնը,  
եւ առնել պիտի ըլլան մեր գաւառաց մայ-  
րերը: Զիրենք չեմ մեղադրել, հապա կցա-  
ւիմ վրանին, ինչու որ յանձնաք իրենցը չէ  
մերն է. շանք մը կրնան իրենց յառաջդի-  
մութեանը համար, տեսէք մեր Հայ աղջկանց  
դաստիարակութեանը համար գոնէ մէկ հաւա-  
մէկ հատ մը գիշերօթիկ վարժարան չունին  
եւ դարմանալին օս է որ չենք ալ ամչաւոր  
խնդիրներս ազգ մը անուանելու եւ այն-  
պէս ալ հաւատալու... արգեօք անկէ է  
որ, զիրենք թէ մեզ նման վարչենաց հա-  
մար, մեզ նման վարենիք միայն կ'աշխեն:

Տեառ իմ, Հայութեան եթէ բոլոր մա-  
սերն ալ այսպէս մանրամասն քննելու ըլ-  
լանք՝ ստոյգ գիտցէք որ այսպէս զիրենք ի-  
րենց կոչմանէն միշտ շատ վար պիտի զբո-  
նենք:

Հայութիւն, Հայութիւն, ինչպէս մնաց, որ  
յոյսդ մնաց ուրիշն զքեզ կործանանէ ա-  
զատելու համար: Մեծ մարդի՛քդ. -Ուրի՞ն  
միթէ: Եւ եթէ ունենան արժէք օգուտ  
ամեն ազգ որ կործանման արժանի է կ'որ-  
ծանի. փոստ ազգերու մէջ ինչ օգուտ կըր-  
նան ընել. կ'արտադրանաւ. ահա բոլորը:  
Միթէ Գեմաթիւնէս իւր բոլոր կայծակա-  
ցայտ ճարտասանութեամբը կրցաւ ազատել  
զԱթէնս Մակեդոնացեալ ձեռքերէն, միթէ  
Անիլաղ իւր բոլոր ռազմագիտութեամբը  
կրցաւ փրկել զԱլաքեղոն Հոռովայ ճիրան-  
ներէն: Հապա Բրուտոս, Լյուսիոս եւ երկ-  
նային Լյուտոս, բոլոր այդ երկաթ մարդիքը  
կրցան Հռովմայ ազատութիւնը պահպանել,  
Բոլոր այդ մեծ մարդիկը ոչինչ կրցան ընել  
լուսամահ մեռան իրենց պարտականութեան  
ցըլ ինչո՞ւ. վստի զի Աթէնք, Կարկեղոն,  
Հռովմ կործանման եւ կորսեան արժանի  
էին անոր համար ալ կ'ործանեցան: Տեառ  
իմ, մեր սրտին զգացումները զատ, եւ ա-  
նոգեցելի ճշմարտութիւնը զատ արդէ՞ք  
ձեռքերիս տրտալից ճակատեսու վրայ  
տարած պէտք է գոչենք արտասու լից ա-  
չօք. «Հայութեան ստուերը միայն կայ տի-  
գերաց վրան, այն ստուերն ալ կորստեան  
արժանի է. պէտք է որ կորսուի»: Տեառ  
իմ, ձեզ կը հարցնեմ. բոլորովին փոստ  
մարմն յ մը առողջ աչք մը օգուտ կրնէ՞  
ուրեմն ինչ օգուտ կուզէք որ ընէ Հայրիկ  
մը հայութեան մը համար:

Տեառ իմ, բոլոր ասոնք որ ձեզ ըսի,  
մեր գտնուած արդի վիճակին նկատարին  
է. տեսնելը հիմայ թէ այս խեղճութեանց  
դարմանն ինչ է:

Տեառ իմ, մինչեւ ցայսօր հայութիւնը  
բաւական բարբաղոս արեւելեան թշնամիք  
ունեցաւ, եւ մինչեւ ցայսօր կրցաւ ապրիլ  
ըլլալ թէ կաշնու մը փոթորիկն դէմ կուրծք  
տալով, ըլլալ թէ եղէգի մը նման անօր տակը  
ձեռնով. սակայն այսօր Արեւմուտքէն դէպ  
յԱրեւելս գաղափար մը կուզայ որ մեր բո-  
նիլը ընթացքին համեմատ կամ զմեզ բո-  
լորովին պիտի ընկնէ եւ Լեւիթիմուրներն  
ու Յաղկեթոններն աւելի անխիղճ իրփին  
ընալին զպիտի ընէ դժգո, եւ կամ վարդա-  
նաց ու վահանաց սուրէն աւելի գորաւոր  
զմեզ թշուառութեան եւ աղէտից ձեռքե-  
րէն բոլորովին պիտի աչառէ. այդ գաղա-  
փարը, այն դորութիւնն է եւրոպական քա-  
ղաքակրթութիւնը. Գաղաքակրթութիւնը,  
տեսաք իմ՝ այս դարու անդամագրելի զօ-  
րութիւն մ'ունի, թող թագաւորները, ազ-  
գերն ու ժողովուրդները իրեն դէմ զինին,  
հոգ չընէր. իւր երկաթեայ գաղափարն  
տակ անոնց գլուխը աւաղիլ նման կը փչէ  
ու կանցնի. 19րդ դարուն մէջ ինքն է մի-  
այն անյաղթելի, անհնազօրաւոր. խիղճ  
չունի, զթալ, ներել չգիտեր, ինչ որ իրմէ  
վար է, ինչ օր վայրենի է, կը ճգնէ:

Իւր գործութիւնը այս է. տեսնելը թէ  
ինքն իսկ ինչ է:

Տեառ իմ, ուրիշ առթիւ ձեզ դատեմ,  
թէ քաղաքակրթութիւնը ըսելը գիւղերի եւ  
նորստեա հացուիլ, օղուիլ, դարդաբուիլ



